

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 24 januari 2013*

”Fördragsbrott — Stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden — Skyldighet att återkräva stöd — Underlåtenhet att verkställa — Invändning om rättegångshinder — Fråga huruvida saken är rättskraftigt avgjord genom en tidigare dom från domstolen”

I mål C-529/09,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 108.2 andra stycket FEUF, som väckts den 18 december 2009,

Europeiska kommissionen, företrädd av L. Flynn och C. Urraca Caviedes, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Konungariket Spanien, företrädd av N. Díaz Abad, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna A. Borg Barthet, M. Ilešič, J.-J. Kasel (referent) och M. Berger,

generaladvokat: V. Trstenjak,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 juli 2012,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: spanska.

Dom

- 1 Europeiska kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 288 fjärde stycket FEUF och artiklarna 2 och 3 i kommissionens beslut 1999/509/EG av den 14 oktober 1998 om det stöd som de spanska myndigheterna beviljat företagen i Magefesakoncernen och deras efterträdare (EGT L 198, 1999, s. 15), genom att inte inom föreskriven tid vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra beslutet såvitt avser företaget Industrias Domésticas SA (nedan kallat Indosa).

Tillämpliga bestämmelser

- 2 Skäl 13 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [108 FEUF] (EGT L 83, s. 1) har följande lydelse:

”I fall av olagligt stöd som inte är förenligt med den gemensamma marknaden bör en effektiv konkurrens återställas. Därför är det nödvändigt att stödet jämte ränta återkrävs utan dröjsmål. Det är lämpligt att återkravet verkställs enligt förfaranden i nationell rätt. Tillämpningen av dessa förfaranden bör inte försvåra återställandet av effektiv konkurrens genom att hindra att kommissionens beslut genomförs omedelbart och effektivt. För att nå detta resultat bör medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att kommissionens beslut verkställs.”

- 3 I artikel 14, med rubriken ”Återkrav av stöd”, i nämnda förordning föreskrivs följande:

”1. Vid negativa beslut i fall av olagligt stöd skall kommissionen besluta att den berörda medlemsstaten skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från mottagaren ... Kommissionen skall inte återkräva stödet om detta skulle stå i strid med en allmän princip i gemenskapsrätten.

2. Det stöd som skall återkrävas enligt ett beslut om återkrav skall innefatta ränta med en lämplig räntesats som fastställs av kommissionen. Räntan skall betalas från det datum då det olagliga stödet stod till stödmottagarens förfogande till det datum då det har återbetalats.

3. Utan att det påverkar förordnanden av Europeiska [unionens] domstol enligt artikel [278 FEUF] skall återkravet verkställas utan dröjsmål och enligt den berörda medlemsstatens förfaranden enligt nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa kommissionens beslut. I det syftet skall de berörda medlemsstaterna vid förfaranden inför nationella domstolar vidta alla nödvändiga åtgärder som är tillgängliga i deras respektive rättssystem, inbegripet interimistiska åtgärder, utan att gemenskapsrätten påverkas.”

- 4 I artikel 23.1 i samma förordning föreskrivs följande:

”Om den berörda medlemsstaten inte följer villkorliga eller negativa beslut, särskilt i fall som avses i artikel 14, får kommissionen hänskjuta ärendet direkt till [domstolen] i enlighet med artikel [108.2 FEUF].”

Bakgrund till tvisten

De faktiska omständigheterna

- 5 Magefesa är en koncern som består av spanska industriföretag som tillverkar hushållsprodukter.

- 6 I Magefesakoncernen ingår bland annat de fyra företagen Indosa, med säte i Baskien, Cubertera del Norte SA (nedan kallat Cunosa) och Manufacturas Gur SA (nedan kallat GURSA), båda med säte i Kantabrien, och Manufacturas Inoxidables Gibraltar SA (nedan kallat MIGSA), med säte i Andalusien.
- 7 Med anledning av att Magefesa hade haft allvarliga ekonomiska problem sedan år 1983, blev Magefesa-koncernen föremål för ett åtgärdsprogram som bland annat föreskrev en personalminskning och beviljande av stöd från den spanska centralregeringen och de regionala regeringarna i de autonoma regionerna Baskien, Kantabrien och Andalusien, i vilka koncernens olika fabriker var belägna.
- 8 I syfte att fördela dessa stöd grundades förvaltningsbolag i de berörda autonoma regionerna, nämligen Fiducias de la Cocina y Derivados SA (nedan kallat FICODESA) i Baskien, Gestión de Magefesa en Cantabria SA i Kantabrien och Manufacturas Damma SA i Andalusien.
- 9 Situationen försämrades emellertid ytterligare. Cunosa upphörde med sin verksamhet i början av år 1994 och försattes i konkurs den 13 april 1994. MIGSA upphörde med sin verksamhet 1993 och försattes i konkurs den 17 maj 1999. GURSA har inte bedrivit någon verksamhet sedan år 1994 och har förklarats insolvent.
- 10 När det gäller Indosa ansökte de anställda om att det skulle förklaras att bolaget ställde in sina betalningar. Genom ett domstolsbeslut av den 19 juli 1994 gjordes en sådan förklaring med retroaktiv verkan från 24 februari 1986. Genom ett nytt domstolsbeslut gavs emellertid Indosa tillstånd att fortsätta sin verksamhet för att inte äventyra arbetstillfällena för företagets 478 anställda.
- 11 När det gäller förvaltningsbolagen försattes FICODESA i konkurs den 19 januari 1995. Manufacturas Damma SA och Gestión de Magefesa en Cantabria SA har upphört med sin verksamhet.

Kommissionens beslut

- 12 Magefesa-koncernen har varit föremål för två förfaranden angående statligt stöd.
- 13 Den 20 december 1989 antog kommissionen beslut 91/1/EEG om de stöd som den spanska centralregeringen och flera autonoma regeringar i Spanien beviljat MAGEFESA, producent av husgeråd i rostfritt stål och mindre elapparater (EGT L 5, 1991, s. 18). Genom detta beslut förklarades det stöd som beviljats företagen i Magefesa-koncernen – i form av lånegarantier, lån som beviljats på andra villkor än marknadsvillkor, stöd som inte behöver återbetalas och räntesubventioner – vara olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden.
- 14 De stödåtgärder som beviljats av den autonoma regionen Baskien och som enligt beslut 91/1 är olagliga och oförenliga med den gemensamma marknaden utgörs av följande, nämligen
 - en lånegaranti på 300 miljoner ESP direkt till Indosa,
 - en lånegaranti på 672 miljoner ESP till FICODESA, och
 - räntesubventioner till ett belopp av 9 miljoner ESP.
- 15 De spanska myndigheterna uppmanades genom samma beslut bland annat att återkalla lånegarantierna, omvandla lånet med nedsatt räntesats till en vanlig kredit och återkräva det icke återbetalningspliktiga stödet.

- 16 Kommissionen mottog 1997 nya klagomål avseende fördelar som företagen i Magefesa-koncernen åtnjutit på grund av utebliven återbetalning av de stödåtgärder som enligt beslut 91/1 är oförenliga med den gemensamma marknaden och på grund av att dessa företag inte iakttagit sina ekonomiska och skattemässiga skyldigheter. Kommissionen beslutade därefter att inleda ett förfarande enligt artikel 93.2 i EG-fördraget (senare artikel 88.2 EG och numera artikel 108 FEUF) avseende det stöd som beviljats dessa företag och de företag som trätt i deras ställe efter 1989. Den 14 oktober 1998 antog kommissionen beslut 1999/509, som delgavs den spanska regeringen den 29 oktober 1998.
- 17 Genom detta beslut förklarade kommissionen att det stöd som den spanska regeringen beviljat bland annat Indosa – i form av att det tolererats att bolaget inte betalade skatter och sociala avgifter, både före och efter konkursbeslutet avseende detta företag och ända fram till maj 1997 – var olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden.
- 18 I artikel 2 i beslutet uppmanades Konungariket Spanien att vidta nödvändiga åtgärder för att återkräva dessa stöd från mottagarna. I beslutet angavs att återkravet även skulle omfatta upplupen ränta på stödbeloppen från och med den dag de betalades ut till och med den dag de faktiskt återbetalades.
- 19 Enligt artikel 3 i beslut 1999/509 skulle Konungariket Spanien inom två månader från delgivningen av beslutet underrätta kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att följa detta.
- 20 Genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 28 december 1998 väckte Konungariket Spanien, med stöd av artikel 173 i EG-fördraget (senare artikel 230 EG i ändrad lydelse, numera artikel 263 FEUF), talan om ogiltigförklaring av beslut 1999/509.
- 21 Genom dom av den 12 oktober 2000 i mål C-480/98, Spanien mot kommissionen (REG 2000, s. I-8717), beslutade domstolen följande:
- ”1) [Beslut 1999/509] ogiltigförklaras till den del det i beslutet föreskrivs att det i de stödbelopp som skall återkrävas skall ingå sådan ränta som har förfallit efter det att företagen Indosa och Cunosa försattes i konkurs och som avser det stöd som olagligen uppburits innan företagen försattes i konkurs.
- 2) Talan ogillas i övrigt.
- 3) Konungariket Spanien skall bära sin rättegångskostnad och ersätta tre fjärdedelar av Europeiska gemenskapernas kommissions rättegångskostnad.”
- 22 Den 22 december 1999 väckte kommissionen, med stöd av artikel 88.2 andra stycket EG, talan om fördragsbrott mot Konungariket Spanien med yrkande om fastställelse av att Konungariket Spanien hade underlåtit att inom föreskriven tid vidta nödvändiga åtgärder för att följa besluten 91/1 och 1999/509.
- 23 Genom dom av den 2 juli 2002 i mål C-499/99, kommissionen mot Spanien (REG 2002, s. I-6031) (nedan kallad 2002 års dom), beslutade domstolen följande:
- ”1) Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 249 fjärde stycket EG samt enligt artiklarna 2 och 3 i [beslut 91/1] – i den del de stöd som lämnats till bolagen [Indosa], [GURSA], [MIGSA] och [Cunosa] förklarades rättsstridiga och oförenliga med den gemensamma marknaden – och i [beslut 1999/509] – i den del de stöd som lämnats till bolagen GURSA, MIGSA och Cunosa förklarades rättsstridiga och oförenliga med den gemensamma marknaden – dels genom att inte vidta nödvändiga åtgärder för att följa beslut nr 91/1, dels genom att inte underrätta kommissionen inom de fastställda tidsfristerna om de åtgärder som vidtagits för att verkställa beslut nr 1999/509 i den del det stöd som lämnats till företaget Indosa förklarades rättsstridigt och oförenligt med den gemensamma marknaden.

- 2) Kommissionens talan ogillas i övrigt.
- 3) Konungariket Spanien skall ersätta rättegångskostnaderna.”

24 Såsom framgår av skälen i nämnda dom ogillade domstolen kommissionens talan i den del det yrkades att domstolen skulle fastställa att Konungariket Spanien hade underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för att följa beslut 1999/509. Bedömningen grundades på den omständigheten att det vid ett borgenärssammanträde den 4 juli 2000 hade beslutats att Indosa skulle likvideras.

De diskussioner som förts fram till väckandet av denna talan

25 Efter 2002 års dom har en omfattande skriftväxling förekommit mellan kommissionen och Konungariket Spanien angående återkrävandet av de stöd som avses i besluten 91/1 och 1999/509 samt verkställandet av 2002 års dom.

26 Det framgår av akten i målet att Indosa har fortsatt sin verksamhet trots att bolaget försattes i konkurs år 1994.

27 Som svar på kommissionens begäran om upplysningar av den 25 mars 2004, den 27 juli 2004 och den 31 januari 2005, angav de spanska myndigheterna bland annat, i skrivelse av den 31 mars 2005, att avtalet om likvidation av Indosa hade godkänts den 29 september 2004, att detta godkännande hade angripits utan att verkställigheten hade inhiberats och att likvidationen av Indosas tillgångar därför kunde inledas.

28 Genom skrivelser av den 5 juli 2005 och den 16 december 2005 påpekade kommissionen att Indosa, närmare tre år efter det att 2002 års dom hade meddelats, fortsatte att bedriva sin verksamhet, att likvidationen av Indosas verksamhet fortfarande inte hade inletts och att det olagliga stödet inte hade återkrävts. Dessutom begärde kommissionen att Indosas verksamhet skulle upphöra och att likvidationen av Indosas tillgångar skulle avslutas senast den 25 januari 2006.

29 Kommissionen ansåg år 2006 att besluten 91/1 och 1999/509 hade verkställts beträffande företagen GURSA, MIGSA och Cunosa, eftersom dessa företags verksamhet hade upphört och deras tillgångar hade sålts till marknadspris. När det däremot gäller Indosa fortsatte skriftväxlingen mellan kommissionen och spanska myndigheter.

30 Genom skrivelse av den 30 maj 2006 upplyste Konungariket Spanien kommissionen om att avtalet om likvidation av Indosa hade vunnit laga kraft den 2 maj 2006.

31 Kommissionen har emellertid i en rad skrivelser, bland annat av den 18 oktober 2006, den 27 januari 2007 och den 26 september 2008, gjort gällande att Indosas verksamhet i praktiken inte upphört och att Indosas tillgångar inte likviderats. De upplysningar som Konungariket Spanien lämnat visade nämligen att Indosas verksamhet fortsatte genom dess helägda dotterbolag, det vill säga Compañía de Menaje Doméstico SL (nedan kallat CMD), som hade grundats av förvaltaren av Indosas konkurs i syfte att saluföra företagets produktion. Samtliga Indosas tillgångar och personal hade överförts till CMD. Kommissionen ansåg att Indosas tillgångar inte hade överförts i ett öppet förfarande och gjorde därför bedömningen att CMD fortsatte den subventionerade verksamheten och att det aktuella stödet följaktligen skulle återkrävas från CMD.

32 Konungariket Spanien har svarat genom en rad skrivelser, bland annat av den 8 oktober 2008, den 13 november 2008, den 24 juli 2009 och den 25 augusti 2009, av vilka framgår att CMD försatts i konkurs den 30 juni 2008 och att förvaltarna ansökt om kollektiv uppsägning av samtliga anställningsavtal, vilket godtagits av behörig nationell domstol.

- 33 Genom skrivelser av den 18 augusti 2009, den 7 september 2009 och den 21 september 2009 begärde kommissionen att Konungariket Spanien skulle inkomma med en detaljerad tidsplan med angivande av exakt datum för upphörandet av CMD:s verksamhet samt utförlig information avseende förfarandet för att överlåta bolagets tillgångar med bevis för att överlåtelsen av tillgångarna skett på marknadsmässiga villkor. Kommissionen ombad också Konungariket Spanien att ge in bevis till styrkande av att det stöd som förklarats oförenligt med den gemensamma marknaden hade tagits upp som massafordringar i CMD:s konkurs.
- 34 Genom skrivelser av den 21 september 2009, den 13 oktober 2009 och den 21 oktober 2009 svarade Konungariket Spanien i huvudsak att CMD:s verksamhet hade upphört den 30 juli 2009, men ingav inte någon sådan detaljerad tidsplan som kommissionen hade begärt.
- 35 Den 3 september 2009 grundade tidigare anställda vid CMD ett arbetstagarstyrt aktiebolag (*sociedad limitada laboral*) med namnet Euskomenaje 1870 SLL (nedan kallat Euskomenaje), vars verksamhet bestod i att tillverka och saluföra husgerådsartiklar och mindre elapparater. Enligt Konungariket Spanien fick Euskomenaje tillstånd att driva en ”provisorisk verksamhet” för att säkerställa den fortsatta driften av industrianläggningarna och täcka de fasta kostnaderna och därigenom minska massafordringarna i CMD:s konkurs.
- 36 Till följd av grundandet av detta bolag godtog CMD:s konkursförvaltare att CMD:s tillgångar tillfälligt överläts till Euskomenaje till dess att likvidationsförfarandet för CMD hade avslutats.
- 37 Kommissionen reagerade på följande sätt.
- 38 För det första väckte kommissionen förevarande talan, som rör Konungariket Spaniens underlåtenhet att verkställa beslut 1999/509 när det gäller Indosa.
- 39 För det andra inledde kommissionen ett förfarande enligt artikel 228 EG (numera artikel 260 FEUF) mot Konungariket Spanien genom att den 23 november 2009 översända en formell underrättelse till Konungariket Spanien, i vilket kommissionen gjorde gällande att Konungariket Spanien inte hade följt 2002 års dom i den del den avser beslut 91/1 och rör Indosa.

Händelseutveckling efter det att talan väckts vid domstolen i detta mål

- 40 Det i föregående punkt nämnda förfarandet avseende underlåtenheten att verkställa en dom från domstolen, i vilken det fastställdes att Konungariket Spanien hade brutit mot unionsrätten, gav upphov till domen av den 11 december 2012 i mål C-610/10, kommissionen mot Spanien.
- 41 Det framgår av sistnämnda dom att Konungariket Spanien den 26 januari 2010 underrättade kommissionen om att Indosa och CMD höll på att likvideras och hade upphört med sin verksamhet.
- 42 I skrivelser av den 2 juni 2010 och den 9 juni 2010 angav Konungariket Spanien bland annat att den autonoma regionen Baskien inte ingick i förteckningen över borgenärer i CMD:s konkurs för det stöd som genom beslut 91/1 förklarats olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden, men att regionen Baskien skulle delta i konkursförfarandet och ansöka om att den fordran som avsåg nämnda stöd skulle tas upp som en skuld i konkursen.
- 43 Genom skrivelse av den 7 juli 2010 tillställde Konungariket Spanien kommissionen en likvidationsplan för CMD och beslutet av den 22 juni 2010 från behörig nationell domstol om godkännande av denna plan. Denna plan föreskriver att samtliga CMD:s tillgångar ska säljas till CMD:s fordringsägare, det vill säga huvudsakligen CMD:s anställda, genom en partiell kvittning mot deras fordringar, om inte ett bättre erbjudande framläggs inom 15 dagar från offentliggörandet av planen. Emellertid framgår det av planen att det aktuella olagliga stödet inte återfinns bland de godkända fordringarna.

- 44 Den autonoma regionen Baskien ansökte den 3 december 2010 om att fordran avseende återbetalningen av det stöd till Indosa som förklarats olagligt i beslut 91/1 skulle upptas i CMD:s konkursbouppteckning. Eftersom fordran först angavs vara ungefär 16,5 miljoner euro, det vill säga ett belopp som var betydligt lägre än det aktuella stödet i dess helhet, rättade Baskien detta belopp vid flera tillfällen, och enligt den sista rättelsen av den 7 december 2011 uppgick det till 22 683 745 euro, vilket motsvarar kommissionens bedömning av fordrans storlek.
- 45 Genom beslut av den 12 januari 2011 förordnade Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao (Spanien) om upphörande av CMD:s verksamhet och stängning av dess anläggningar.
- 46 Den 3 mars 2011 gav den autonoma regionen Baskien in en ansökan till nämnda domstol om att Euskomenajes verksamhet, som pågick i CMD:s anläggningar, skulle upphöra.
- 47 Den 10 mars 2011 överklagade Baskien beslutet av den 22 juni 2010, som nämnts i punkt 43 i förevarande dom, om godkännande av likvidationsplanen för CMD.
- 48 Genom beslut av den 16 januari 2012 upphävde Audiencia Provincial de Bizkaia (Spanien) nämnda beslut och förordnade om att likvidationen av CMD:s tillgångar skulle ske på marknadsmässiga villkor inom ramen för ett förfarande som är öppet och tillgängligt för tredje parter.
- 49 Genom beslut från Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao av den 4 april 2012 upptogs en fordran om 22 683 745 euro till förmån för den autonoma regionen Baskien i CMD:s konkursbouppteckning.

Talan

- 50 Genom särskild handling som inkom till domstolens kansli den 4 mars 2010 framställde Konungariket Spanien en invändning om rättegångshinder enligt artikel 91.1 i domstolens rättegångsregler, i den lydelse som var tillämplig vid nämnda datum. Genom beslut av den 31 augusti 2010 beslutade domstolen att denna invändning skulle prövas i samband med prövningen i sak.

Prövning av invändningen om rättegångshinder

Parternas argument

- 51 Konungariket Spanien har som stöd för sin invändning om rättegångshinder åberopat att förevarande talan inte kan prövas eftersom samma sak redan rättskraftigt avgjorts genom 2002 års dom.
- 52 De tre villkor som i domstolens praxis uppställts för att en invändning om *res judicata* ska godtas – att parterna, saken och grunden är desamma – är enligt Konungariket Spanien uppfyllda i förevarande fall. Parterna är desamma i de båda målen, nämligen kommissionen och Konungariket Spanien. Saken är densamma i båda målen, eftersom det är fråga om beslut 1999/509. Grunden är densamma, eftersom den talan som ledde fram till 2002 års dom grundade sig på artikel 88.2 EG som nu motsvaras av artikel 108.2 FEUF.
- 53 Eftersom domstolen i 2002 års dom i huvudsak fastställde att Konungariket Spanien hade iakttagit sina skyldigheter enligt beslut 1999/509, ska förevarande talan enligt Spanien avvisas på grund av att den avser en fråga som domstolen redan har avgjort. När det gäller Indosa inskränkte sig nämligen domstolen till att, i punkt 43 i 2002 års dom, konstatera att Konungariket Spanien hade åsidosatt skyldigheten att underrätta kommissionen om de åtgärder som redan hade vidtagits och skulle vidtas för att återkräva det stöd som beviljats Indosa. Det framgår av punkterna 40, 44 och 46 i nämnda dom att den talan som hade väckts av kommissionen däremot ogillades i den del det gjorts gällande

att Konungariket Spanien inte hade vidtagit nödvändiga åtgärder för att återkräva det stöd som beviljats Indosa. Som skäl härför angav domstolen i punkterna 33 och 35 i 2002 års dom att borgenärskollektivet hade beslutat att Indosa skulle likvideras.

- 54 När det gäller skyldigheten att underrätta kommissionen om de åtgärder som vidtagits för att verkställa beslut 1999/509 inom föreskriven frist, har Konungariket Spanien påpekat att det av punkt 42 i 2002 års dom framgår att denna frist, i enlighet med artikel 3 i beslut 1999/509, löpte ut den 29 december 1998, vilket innebär att denna skyldighet i dag inte längre kan uppfyllas.
- 55 Kommissionen har yrkat att Konungariket Spaniens invändning om rättegångshinder ska ogillas.
- 56 Kommissionen har i detta avseende anfört att det av fast rättspraxis framgår att rättskraften, när det gäller fördragsbrottsförfaranden, endast omfattar de sak- och rättsfrågor som faktiskt eller med nödvändighet har avgjorts genom en dom från domstolen (se, bland annat, dom av den 12 juni 2008 i mål C-462/05, kommissionen mot Portugal, REG 2008, s. I-4183, punkt 23, och av den 29 juni 2010 i mål C-526/08, kommissionen mot Luxemburg, REU 2010, s. I-6180, punkt 27).
- 57 För det fall omständigheterna ändras åligger det enligt denna rättspraxis kommissionen att avgöra huruvida denna ändring utgör en grundläggande förändring av den omständighet som domstolen grundat sin tidigare dom på. Om så är fallet är kommissionen behörig att väcka en ny talan.
- 58 Enligt kommissionen är så fallet i förevarande förfarande.
- 59 I punkt 33 i 2002 års dom grundade domstolen nämligen sin bedömning på följande omständighet. ”Den 4 juli 2000 hölls ett borgenärssammanträde för att besluta huruvida Indosas verksamhet skulle avvecklas eller fortsätta. Det beslutades att företaget skulle likvideras inom fyra månader.”
- 60 Senare har det emellertid visat sig att Indosa, i motsats till vad som överenskommits vid nämnda borgenärssammanträde, inte likviderats. Indosas verksamhet har istället fortsatt, först i Indosas egen regi, sedan genom CMD som är ett dotterbolag till Indosa.
- 61 De väsentliga sakomständigheter som 2002 års dom grundade sig på har således inte förverkligats. De sakomständigheter som nämnts i föregående punkter utgör nämligen nya omständigheter som inte var föremål för prövning i 2002 års dom, vilket innebär att saken i förevarande mål avviker från saken i det mål som avgjordes genom 2002 års dom.
- 62 Dessutom hade inte kommissionen kunnat väcka talan vid domstolen mot Konungariket Spanien med tillämpning av artikel 260.2 FEUF, eftersom domstolen vid den tidpunkten inte hade fastställt att Konungariket Spanien hade åsidosatt sin skyldighet att i enlighet med beslut 1999/509 återkräva det olagliga stöd som givits Indosa.
- 63 Kommissionen har påpekat att för det fall domstolen godtog invändningen om rättegångshinder skulle kommissionen fråntas de redskap som EUF-fördraget ger den för att förmå en medlemsstat att verkställa ett beslut som fattats för att undanröja den snedvridning av konkurrensen som har uppstått genom stöd som förklarats vara oförenligt med den gemensamma marknaden. Den uppfattning som Konungariket Spanien företräder skulle sålunda innebära att lagstiftningen rörande kontroll av statligt stöd, liksom beslutet om att stödet i fråga är olagligt, fräntogs all ändamålsenligt verkan.

Domstolens bedömning

- 64 Domstolen erinrar inledningsvis om att principen om rättskraft äger stor betydelse såväl i unionens rättsordning som i medlemsstaternas rättsordningar (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Luxemburg, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

- 65 Såsom domstolen redan har fastställt är denna princip även tillämplig på fördragsbrottsförfaranden (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Luxemburg, punkt 22).
- 66 Det framgår av fast rättspraxis från domstolen att rättskraften emellertid endast omfattar de sak- och rättsfrågor som faktiskt eller med nödvändighet har avgjorts genom det aktuella domstolsavgörandet (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Luxemburg, punkt 27).
- 67 För att avgöra huruvida kommissionen har åsidosatt principen om rättskraft genom att väcka förevarande talan, ska domstolen undersöka de rättsliga och faktiska omständigheterna i förevarande mål och i det som gav upphov till 2002 års dom för att få svar på huruvida dessa är identiska (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Luxemburg, punkt 28).
- 68 Det rör sig närmare bestämt om att pröva huruvida saken i förevarande mål är densamma som i det mål som avgjordes genom 2002 års dom (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Portugal, punkt 27).
- 69 Domstolen påpekar att den form av talan som föreskrivs i artikel 108.2 andra stycket FEUF endast är en variant av talan om fördragsbrott som speciellt har anpassats till de särskilda problem som statligt stöd medför för konkurrensen på den inre marknaden (se dom av den 3 juli 2001 i mål C-378/98, kommissionen mot Belgien, REG 2001, s. I-5107, punkt 24 och där angiven rättspraxis).
- 70 Inom ramen för förfaranden som inletts med tillämpning av artikel 258 FEUF har domstolen vid upprepade tillfällen uttalat att frågan huruvida det föreligger ett fördragsbrott ska bedömas mot bakgrund av den situation som rådde i medlemsstaten vid utgången av den frist som angetts i det motiverade yttrandet, och domstolen ska inte beakta senare förändringar (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Belgien, punkt 25).
- 71 Det framgår också av fast rättspraxis från domstolen att den dag som är relevant för bedömningen av ett fördragsbrott, beträffande vilket talan väckts enligt artikel 108.2 andra stycket FEUF, i princip är den som föreskrevs i det beslut från kommissionen som enligt kommissionen inte har verkställts, eftersom det i denna bestämmelse, till skillnad från artikel 258 FEUF, inte föreskrivs något administrativt förfarande och kommissionen följaktligen inte avger något motiverat yttrande vari det föreskrivs en frist för den berörda medlemsstaten att vidta åtgärder för att följa unionsrätten (se, bland annat, dom av den 14 april 2011 i mål C-331/09, kommissionen mot Polen, REU 2011, s. I-2933, punkt 50 och där angiven rättspraxis, av den 1 mars 2012 i mål C-354/10, kommissionen mot Grekland, punkt 61, och av den 28 juni 2012 i mål C-485/10, kommissionen mot Grekland, punkt 31).
- 72 När det gäller fristen i förevarande fall föreskrevs i artikel 3 i beslut 1999/509 att Konungariket Spanien inom två månader från delgivningen av beslutet skulle underrätta kommissionen om de åtgärder som vidtagits för att följa beslutet.
- 73 Beslutet delgavs Konungariket Spanien den 29 oktober 1998 och den tvåmånadersfrist som angetts i artikel 3 i beslutet löpte således ut den 29 december samma år.
- 74 I detta fall konstaterar emellertid domstolen, vilket framgår redan av punkt 28 i förevarande dom, att kommissionen, inom ramen för de utdragna diskussioner som ägt rum mellan parterna angående återkrav av stödet i fråga, i sin skrivelse av den 16 december 2005 fastställt en ny frist för Konungariket Spaniens iakttagande av sina skyldigheter enligt beslut 1999/509, vilken löpte ut den 25 januari 2006.
- 75 Domstolen gör vidare bedömningen att den frist som angavs i artikel 3 i beslutet ersattes av den frist som angavs i skrivelsen av den 16 december 2005, vilket innebär att det är den sistnämnda fristen som är relevant för bedömningen av det påstådda fördragsbrottet i förevarande mål (se, för ett liknande

resonemang, domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Belgien, punkt 28, och kommissionen mot Polen, punkt 50, och dom av den 28 juni 2012 i målet kommissionen mot Grekland, punkt 31).

- 76 Av detta följer att domstolen vid bedömningen av det påstådda fördragsbrottet ska pröva den situation som rådde i praktiskt och rättsligt hänseende den 25 januari 2006 och att det relevanta datumet i förevarande fall ligger klart längre fram i tiden än det datum då 2002 års dom meddelades.
- 77 Under dessa förhållanden kan det inte med framgång hävdas att saken i förevarande mål är densamma som i det mål som avgjordes genom 2002 års dom.
- 78 Såsom det erinrats om i punkterna 67 och 68 i förevarande dom är villkoret att saken i de båda målen är densamma – i den meningen att de avser samma faktiska och rättsliga situation – ett av de villkor som måste vara uppfyllda för att det första domstolsavgörandet på grund av sin rättskraft ska utgöra hinder för prövning av förevarande talan.
- 79 Domstolen ska följaktligen avslå Konungariket Spaniens invändning om rättegångshinder som hänförs till rättskraften av 2002 års dom.

Prövning i sak

Parternas argument

- 80 Kommissionen har gjort gällande att Konungariket Spanien inte har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa beslut 1999/509 när det gäller återkrav av det olagliga stöd som beviljats Indosa.
- 81 Trots att Indosa försattes i konkurs redan år 1994 har stödet enligt kommissionen varken återkrävts från Indosa eller upptagits som massafordringar i Indosas konkurs.
- 82 Enligt kommissionen har dessutom Indosas verksamhet trots konkursbeslutet fortsatt, först i egen regi och sedan genom det helägda dotterbolaget CMD. Dessutom genomfördes överlåtelsen av Indosas tillgångar till CMD varken genom ett öppet förfarande eller på marknadsmässiga villkor.
- 83 Även när det gäller CMD, som senare försattes i konkurs, anser kommissionen att de spanska myndigheterna varken återkrävde det olagliga stödet i fråga från CMD eller upptog fordran avseende återbetalning av stödet i CMD:s konkursbouppteckning.
- 84 Efter det att CMD upphört med sin verksamhet kvarstod den konkurrensfördel som orsakats av det olagliga stödet enligt kommissionen till förmån för Euskomenaje, som är ett företag som grundats av tidigare anställda vid CMD för att driva vidare den verksamhet som CMD tidigare bedrivit. Det ovannämnda leder enligt kommissionen till slutsatsen att den sistnämnda åtgärden var ytterligare ett sätt att kringgå de skyldigheter som följde av likvidationen av det bolag som beviljats det olagliga stödet, eftersom överlåtelsen av CMD:s tillgångar till Euskomenaje genomfördes utan offentliggörande och helt utan vederlag.
- 85 Konungariket Spanien anser sig däremot ha vidtagit alla åtgärder som står i medlemsstatens förmåga för att verkställa beslut 1999/509.
- 86 Konungariket Spanien har härvid när det gäller upptagandet av fordran avseende återbetalning av det olagliga stödet i CMD:s konkursbouppteckning i huvudsak gjort gällande att den autonoma regionen Baskien har vidtagit ett antal åtgärder för att fordran ska tas upp i bouppteckningen.

- 87 När det gäller den subventionerade verksamhetens upphörande har Konungariket Spanien vidgått att denna fortsatte i CMD:s lokaler genom Euskomenaje. Konungariket Spanien anser sig emellertid ha vidtagit nödvändiga åtgärder för att denna verksamhet ska upphöra.
- 88 När det gäller försäljningen av CMD:s tillgångar har Konungariket Spanien åberopat domen av den 17 november 2011 i mål C-496/09, kommissionen mot Italien (REU 2011, s. I-11483), och gjort gällande att det, för att iaktta en skyldighet att återkräva ett stöd som är olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden, är tillräckligt att fordran avseende återbetalning av stödet i fråga tas upp i bouppteckningen. Det krävs alltså inte längre att stödmottagarens tillgångar säljs till marknadspris.
- 89 Slutligen har Konungariket Spanien gjort gällande att de offentliga fordringsägarna inte kunde påskynda likvidationen av CMD, eftersom den skedde under domstolskontroll och enligt ett förfarande som regleras av tillämplig nationell lagstiftning. Det faktum att likvidationsförfarandet dragit ut på tiden beror på olika svårigheter som inte orsakats av Konungariket Spanien. Att det beviljade stödet inte har återbetalats beror på att företagen i fråga försatts i konkurs.

Domstolens bedömning

- 90 Det ska inledningsvis erinras om att, såsom domstolen uttalat vid upprepade tillfällen, avskaffandet av ett olagligt stöd genom återkrav är en logisk följd av att det har slagits fast att stödet är olagligt (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Polen, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 91 Den medlemsstat som ett beslut att återkräva ett olagligt stöd riktar sig till är, enligt artikel 288 FEUF, skyldig att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att beslutet verkställs. Medlemsstaten måste se till att faktiskt återfå de aktuella beloppen för att undanröja den snedvridning av konkurrensen som har uppstått genom det olagliga stödet (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Polen, punkterna 55 och 56).
- 92 Enligt artikel 14.3 i förordning nr 659/99 ska återkravet av ett stöd, som enligt ett beslut från kommissionen är olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden, verkställas utan dröjsmål och enligt de förfaranden som föreskrivs i den berörda medlemsstatens nationella rätt, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa nämnda beslut. Denna skyldighet, som är ett uttryck för effektivitetsprincipen i domstolens rättspraxis, följer också av skäl 13 i nämnda förordning (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Polen, punkt 59, och av den 29 mars 2012 i mål C-243/10, kommissionen mot Italien, punkt 36).
- 93 För att bedöma huruvida förevarande talan är välgrundad, ska domstolen följaktligen pröva huruvida det olagliga stödet i fråga har återbetalats av stödmottagaren inom den föreskrivna fristen.
- 94 Domstolen konstaterar inledningsvis att förevarande tvist endast avser det stöd som beviljats Indosa och som genom beslut 1999/509 förklarats oförenligt med den gemensamma marknaden.
- 95 Enligt domstolens fasta praxis är det relevanta datumet för tillämpningen av artikel 108.2 andra stycket FEUF det datum som föreskrivits i det beslut som, enligt vad som påstås, inte har verkställts, eller, i förekommande fall, det som kommissionen därefter har fastställt (se, bland annat, dom av den 28 juni 2012 i det ovannämnda målet kommissionen mot Grekland, punkt 31).
- 96 Såsom redan har påpekats i punkterna 74–76 i förevarande dom, är relevant datum i detta fall det datum då den frist som kommissionen angav i sin skrivelse av den 16 december 2005 löpte ut, det vill säga den 25 januari 2006.

- 97 Det är klarlagt att det olagliga stöd som Indosa tagit emot inte hade återkrävts från Indosa vid det datumet. När det gäller Indosa konstaterar domstolen också att inget belopp som avses i beslut 1999/509 hade återkrävts vid dagen för den muntliga förhandlingen i förevarande mål.
- 98 En sådan situation är uppenbart oförenlig med den berörda medlemsstatens skyldighet att genomföra ett effektivt återkrav av stödet och utgör ett åsidosättande av skyldigheten att omedelbart och effektivt verkställa beslut 1999/509.
- 99 Det följer också av fast rättspraxis att den enda grund som en medlemsstat kan åberopa till sitt försvar vid en talan om fördragsbrott som kommissionen väckt med stöd av artikel 108.2 FEUF är att det föreligger ett absolut hinder för en korrekt verkställighet av kommissionens beslut om att stödet i fråga ska återkrävas (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Polen, punkt 69 och där angiven rättspraxis).
- 100 I förevarande fall har Konungariket Spanien emellertid inte ens gjort gällande att det föreligger ett sådant absolut hinder för verkställighet.
- 101 Domstolen erinrar om att villkoret att det ska föreligga ett absolut hinder för verkställighet inte är uppfyllt när svarandemedlemsstaten endast åberopar de rättsliga, politiska eller praktiska svårigheter som det innebär att genomföra beslutet, utan att vidta någon faktisk åtgärd gentemot företagen i fråga i syfte att återkräva stödet och utan att föreslå kommissionen några alternativa lösningar för att genomföra beslutet, som skulle göra det möjligt att övervinna svårigheterna. Domstolen erinrar också om att påstådda interna problem vid verkställandet av kommissionens beslut inte berättigar en medlemsstat att inte uppfylla de skyldigheter som ankommer på den enligt unionsrätten (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Polen, punkterna 70 och 72).
- 102 Mot denna bakgrund kan de förklaringar som Konungariket Spanien har framfört till sitt försvar, vilka grundar sig på påstådda interna svårigheter, inte under några förhållanden anses utgöra godtagbara skäl för underlåtenheten att verkställa beslut 1999/509.
- 103 När det gäller den av Konungariket Spanien åberopade omständigheten att Indosa, liksom dess efterträdare CMD, har försatts i konkurs och att ett återkrav har blivit omöjligt på grund av avsaknaden av tillgångar, påpekar domstolen att när olagligt stöd ska återkrävas av ett företag som har försatts i konkurs eller för vilket ett konkursförfarande pågår – med syfte att sälja företagets tillgångar och betala företagets skulder – har domstolen vid upprepade tillfällen uttalat att den omständigheten att ett företag har betalningssvårigheter eller är försatt i konkurs inte påverkar skyldigheten att återkräva stödet (se dom av den 11 december 2012 i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 71 och där angiven rättspraxis).
- 104 Av fast rättspraxis följer också att återställandet av den tidigare situationen och undanröjandet av den konkurrenssnedvridning som följer av det stöd som har betalats ut olagligt i princip kan ske genom att fordran på återbetalning av stödet i fråga tas upp bland skulderna i bouppteckningen (se domen av den 11 december 2012 i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 72 och där angiven rättspraxis).
- 105 I förevarande fall står det klart att det olagliga stödet i fråga inte hade tagits upp bland skulderna i bouppteckningen vid det relevanta datumet 25 januari 2006.
- 106 Mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet och de argument som framförts av parterna, påpekar domstolen dessutom följande. Till skillnad från vad Konungariket Spanien har gjort gällande skulle upptagandet i bouppteckningen av fordran avseende stödet i fråga, även om det hade gjorts inom föreskriven tid, inte i sig vara tillräckligt för att skyldigheten att verkställa beslut 1999/509 skulle anses ha iakttagits och den konkurrenssnedvridning som följer av beviljandet av stödet skulle anses ha undanröjts.

- 107 Såsom domstolen redan har fastställt vid ett flertal tillfällen, är nämligen den omständigheten att fordran avseende återbetalning av det aktuella stödet har upptagits i bouppteckningen – i de fall de nationella myndigheterna inte kan få tillbaka hela stödbeloppet – endast tillräcklig för att skyldigheten att återkräva stödet ska anses ha iakttagits om konkursförfarandet leder till att det stödmottagande företaget likvideras, det vill säga att dess verksamhet definitivt upphör (dom av den 11 december 2012 i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 104 och där angiven rättspraxis).
- 108 I förevarande fall står det emellertid inte bara klart att Indosa den 25 januari 2006 fortfarande inte hade likviderats, utan också att Indosas verksamhet har drivits vidare av först CMD och sedan Euskomenaje.
- 109 När det bolag som tagit emot olagligt stöd har försatts i konkurs och ett annat bolag har bildats i syfte att fortsätta driva en del av det förstnämnda bolagets verksamhet, kan den omständigheten att denna verksamhet fortsätter utan att stödet helt har återkrävts göra att snedvridningen av konkurrensen, som uppstått genom den konkurrensfördel som stödmottagaren åtnjuter i förhållande till sina konkurrenter på marknaden, kvarstår. Ett sådant nybildat bolag kan sålunda vara skyldigt att återbetala stödet om konkurrensfördelen kvarstår för det bolaget. Så är bland annat fallet när det visats att detta bolag fortfarande faktiskt åtnjuter den konkurrensfördel som uppkommit genom stödet och särskilt när detta bolag förvärvar tillgångarna från bolaget i likvidation utan att erlagga ett marknadsmässigt pris eller när bildandet av ett sådant bolag har inneburit att skyldigheten att återbetala stödet har kringgåts. Detta gäller särskilt när erläggandet av ett marknadspris inte skulle vara tillräckligt för att neutralisera den konkurrensfördel som uppstått genom det olagliga stödet. Bedömningarna ovan påverkas inte på något sätt av den av Konungariket Spanien åberopade domen av den 17 november 2011 i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien (dom av den 11 december 2012 i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkterna 106 och 108).
- 110 I detta hänseende påpekar domstolen att Konungariket Spanien i förevarande fall inte inom föreskriven tid har vidtagit någon åtgärd för att säkerställa att det olagliga stödet i fråga återbetalas.
- 111 Inte förrän den 3 december 2010 gav den autonoma regionen Baskien in en ansökan om att en del av fordran avseende återbetalning av det olagliga stödet skulle tas upp i CMD:s konkursbouppteckning. Såsom framgår av punkterna 23 och 73 i domen av den 11 december 2012 i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, avsåg sistnämnda fordran det stöd som förklarats olagligt genom beslut 91/1, medan förevarande tvist rör det stöd som avses i beslut 1999/509.
- 112 Dessutom var det inte förrän den 3 mars 2011 som den autonoma regionen Baskien gav in en ansökan till Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Bilbao om att Euskomenajes verksamhet i CMD:s lokaler skulle upphöra.
- 113 Mot bakgrund av det anförda gör domstolen bedömningen att Konungariket Spanien inte kan anses ha verkställt beslut 1999/509, vilket innebär att kommissionens talan ska bifallas i sin helhet.
- 114 Det ska följaktligen fastställas att Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 288 fjärde stycket FEUF samt artiklarna 2 och 3 i beslut 1999/509, genom att inte, inom den angivna fristen, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa nämnda beslut när det gäller Indosa.

Rättegångskostnader

- 115 Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Konungariket Spanien ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Konungariket Spanien har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) **Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 288 fjärde stycket FEUF samt artiklarna 2 och 3 i kommissionens beslut 1999/509/EG av den 14 oktober 1998 om det stöd som de spanska myndigheterna beviljat företagen i Magefesakoncernen och deras efterträdare, genom att inte, inom den angivna fristen, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa nämnda beslut när det gäller Indosa.**
- 2) **Konungariket Spanien ska ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter